

176. и 177. теорија ирелеванције за случај располагања спорним правом у току парнице — стр. 270). Простор нам не дозвољава да се на њима задржимо.

12. — Печекова књига заслужује признање. Писац је очигледно добро упућен у ставове аустријске науке и праксе. (Местимично се чак осећа његова жеља да избегне немачки утицај и да остане веран националној теорији). Вредност дела лежи нарочито у томе што се писац не устручава да пође својим путем, и да заступа сопствени, понекад смели став. Расподела градива није срећно изведена. Поједине партије обухваћене су појмовима који представљају, најблаже речено, сувишне конструкције. Књига је написана прилично тешким стилем дугих реченица. Педагошки, она се не може препоручити, али ће ипак добро послужити као систематски приказ који садржи одговор по многим спорним питањима по којима и теоретичари и практичари траже обавештење. Управо због тога, ово дело је нов, крупан прилог аустријској и средњоевропској науци.

Б. Познић

Jürgen Mejer: »DIALEKTIK IM STRAFPROZESS

Eine Untersuchung der Spannungen im Strafprozess unter besonderer Berücksichtigung der dialektischen Gewinnung der Strafurteile im Kräftefeld der Schlussanträge. Tübinger Rechtswissenschaftliche Abhandlungen, herausgegeben von der Rechtswissenschaftlichen Abteilung der Rechts — und Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Tübingen, Band 12. Verlag J. C. B. Mohr (Paul Siebeck). Tübingen 1965. XI + 153.

Посреди је једно актуелно истраживање, један покушај да се у кривичном поступку корисно примене идеје дијалектичке филозофије, уз истовремену тежњу да се под правнофилозофским углом даље развије сазнање о „динамици поступка“ у оквиру учења Ц. Голдшмита о „поступку као правном положају“. Овај и овакав захват заслужује свако поштовање. Проучавање тематике о дијалектици у кривичном поступку остало је и до данас по страни, док се за Голдшмитово учење то не може рећи. Код Мајера су сви акценти на питањима дијалектике, а динамика поступка је нешто што се претпоставља и што следи, те се може рећи да је он више посредно него непосредно дао изванредан допринос учењу о „поступку као правном положају“.

Прве странице Мајерове монографије посвећене су многим значењима дијалектике како у етимолошком тако и у идејноисторијском погледу. Ово излагање не излази из оквира енциклопедијског презентирања различитих схватања дијалектике и у резултату нам пружа опредељење самог аутора. Ј. Мајер је протагониста Хегелових схватања са примесом сократовско-платоновске дијалектике. Код овакве оријентације аутора потпуно

је јасна и одређена критика која се намеће са становишта марксизма. За њега је дијалектика у позитивном и правном смислу мишљења у супротно-стима, које се одликује кретањем између тезе и антитезе, између позиције и негације и служи налажењу истине. Ово и овакво дијалектичко мишљење не ангажује себе одликама и законитостима научног материјализма. Кад је реч о кривичном поступку овај се у првом реду подвргава истраживању у његовој функцији као процес мишљења и сазнања. Поред дијалектике у позитивном и правном смислу у класификационој схеми Мајера појављују се и дијалектика у позитивном и неправом смислу и дијалектика у негативном смислу. Са овом схемом постављена је и основица на темељу које се истражује корисност дијалектике у кривичном поступку. Сократовско-платоновској дијалектици дато је посебно место у вези са принципом усмености у кривичном поступку. Истраживању је подвргнуто кривично процесно право Савезне Републике Немачке.

Непосредном проучавању дијалектике у кривичном поступку посвећен је највећи део рада. Но, аутору треба замерити што је кривичном поступку пришао с формалног или боље речено с формално-правног становишта. Због оваквог приступања проблематици нису у довољној мери друштвено осветљене „затегнутости“ у поступку на којима Мајер испитује опстојност и могућности дијалектике. Потребно је више социолошког сагледавања сукоба којима се одликује правно регулисана динамика кривичног поступка.

Из кривичног поступка је оправдано отклоњена дијалектика у негативном смислу, јер противречи циљу поступка, наиме налажењу истине. Што се тиче дијалектике у неправом смислу њој нема места у овом раду у толико што истраживање није намењено логици у кривичном поступку, а знак једнакости се најчешће ставља између дијалектике у неправом смислу и логике. Аутор се ограничио само на извесно излагање односа између дијалектике у правом смислу и логике, с тим што усредсређује своју пажњу на „поставки о противречности“. Истакнута је и разлика између логичког и дијалектичког процеса мишљења. У сваком случају резултат дијалектичког мишљења подвргава се логичком проверавању. Дакле, дијалектици је логика потребна ради доказивања садржине истине дијалектичког сазнања. Након овога суочени смо са разматрањем проблематике дијалектике у правом смислу у кривичном поступку.

Опстојност и деловање дијалектике у правом смислу разматра се на затегнутостима у кривичном поступку као изразу међусобног утицаја и динамике супротности. Начињена је разлика између латентних и акутних затегнутости, а потом класификација исказује институционалне, идејне и функционалне затегнутости. Кад је реч о затегнутостима у општим размерама треба напоменути да аутор није савладао особености кривичнопроцесног односа, те га није знао ни прихватити, што је од утицаја на место и значај затегнутости у кривичном поступку. Затегнутости се према Мајеру одликују тако што институционалне резултирају из супротности различитог положаја процесних учесника, идејне из супротности идеја и поставки као и њихове примене на откривено стање ствари, и функционалне из тока и промена датог поступка. Оправдање дијалектичког мишљења тражи се у

крајњој линији у одговору на питање да ли је оно за изналажење истине и правде у кривичном поступку значајно и евентуално неопходно.

После аналитичког истраживања Мајер је дошао до закључка да је дијалектичко мишљење подесан и врло често неопходан пут сазнања истине и правде у кривичном поступку. Но, овде је нужно имати на уму полазна филозофска схватања аутора и сзу неизвесност праве вредности његовог дијалектичког мишљења, дијалектике и дијалектике у позитивном и правом смислу између којих појмова у своме раду он ставља знак једнакости. Било би најцелисходније кад би поред овог рада стојала и студија с дијалектици у кривичном поступку исписана у светлу научног материјализма. То би свакако значило нешто више више и даље на општем плану, а исто тако би водило и сигурнијем и научнијем закључивању у посебној области.

Последњи део свога рада Мајер је посветио статистичком истраживању односа између пресуде и предлога странака. Реч је о настојању да се сагледа понашање пресуде према предлозима странака с обзиром на тријас „теза, антитеза и синтеза“. Размотрено је 430 кривичних списа из 1957. који садрже пресуде земаљског суда у Диселдорфу. Извршено је разликовање случајева у којима су предлози тужиоца и окривљеног исти, затим где нема предлога окривљеног и најзад где су ови предлози различити. Исто тако проучени су и случајеви код којих је дошло до употребе правног лека. Статистички материјали су савесно обрађени. Мајер са уздржливошћу доноси закључке, али остаје да статистичка истраживања потврђују примену дијалектике у кривичном поступку.

На крају рада налази се Мајерова констатација о дијалектичности и основне концепције сазнања у кривичном поступку и саме праксе кривичног поступка, с тим да ослонац код тумачења треба тражити у духу кривичног поступка. Остаје да се аутору укаже на нешто што му је у доброј мери измакло, наиме неопходно је у сваком случају обезбедити и пут истини и правди у кривичном поступку.

Монографија Ј. Мајера представља користан прилог кривичнопроцесној литератури, утолико пре што је посвећена једном мало обрађиваном проблему. Но, ваља учинити и једну примедбу на рачун аутора. У његовом раду преовлађује извесна једностраност, његови ставови не потичу из борбе са супротним мишљењима. Уз то се осећа одсуство поштовања друштвених кретања и токова; мало је социолошког, мало је историјски нужног.

Др Драгољуб В. Димитријевић